

CRKVE ZA BUDUĆNOST U SOLIDARNOSTI I PRAVDI

Špiro Marasović, Split

Iako je Katolička crkva još na *Drugom vatikanskom saboru* jasno definirala svoj odnos prema društvenom okolišu (GS), njezino konkretno sučeljavanje s izazovima toga okoliša na lokalnim razinama nije ujednačeno: negdje se tomu problemu prilazi vrlo studiozno i odgovorno, a negdje se o njemu gotovo i ne vodi računa. Dokument *Za budućnost u solidarnosti i pravdi*, koji su, kao zajedničku riječ o gospodarskoj i socijalnoj situaciji u Njemačkoj, objavile Njemačka biskupska konferencija i Savjet Evangeličke crkve u Njemačkoj*, svrstava Crkvu u Njemačkoj među one prve, tj. među one koji društvenom okolišu prilaze vjernički odgovorno. O tomu podjednako svjedoče kako sâm dokument tako i metoda koja je u njegovoj izradi primijenjena. Naime, budući da su na izradi toga dokumenta, uz teologe, pune tri godine sudjelovali i stručnjaci raznih profila (gospodarstvenici, pravnici, političari, sindikalisti i sl.), on iza sebe nema samo teološki autoritet Crkava, nego i autoritet društvene, gospodarske i političke struke.

Sukladno onoj "misli globalno, djeluj lokalno", Katolička i Evangelička crkva u Njemačkoj imaju pred očima, doduše, najprije svoje jurisdikcijsko područje, tj. SR Njemačku, ali, već i zbog samog

* Kirchenamt der Evangelischen Kirche in Deutschland, Herrenhäuser Straße 12, 30419 Hannover, und Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz, Kaiserstraße 163, 53113 Bonn, 1997.: *Für eine Zukunft in Solidarität und Gerechtigkeit. Wort des Rates der Evangelischen Kirche in Deutschland und der Deutschen Bischofskonferenz zur wirtschaftlichen und sozialen Lage in Deutschland.*

mjesta i uloge SR Njemačke na europskoj i svjetskoj gospodarsko-političkoj sceni, one gospodarskom i socijalnom stanju u svojoj zemlji ne prilaze kao nekoj endemskoj pojavi, nego ga stavljaju u globalni kontekst, zbog čega i njihovi prijedlozi i savjeti poprimaju, *mutatis mutandis*, globalni smisao (84 - 90).

Cjelokupni dokument *Za budućnost u solidarnosti i pravdi* podijeljen je u šest poglavlja, s opširnim Uvodom koji, u obliku tezarija, zapravo iznosi i obrazlaže glavne misli cijelog dokumenta. Zbog - bar za dosadašnju crkvenu praksu - novosti primijenjene metode (koju autori nazivaju *Konsultationsprozeß*), prvo poglavlje u potpunosti je posvećeno tumačenju i obrazlaganju onoga kako i zašto se upravo tako radilo na nastanku dokumenta (35 - 47). Prednost te metode, naime, ne leži samo u konkretnom dijalogu dviju Crkava, odnosno u isto tako konkretnom dijalogu između teologije i profanih znanosti - što je već samo po sebi kulturni, vjerski i civilizacijski zahtjev - već i u zaokruženosti, odnosno objektivnosti rezultata do kojeg se, iako privremeno, na taj način dolazi. Privremenost ovakvih rezultata nije ništa drugo doli sinonim za otvorenost ove metode novim podacima s kojima svaka društvena znanost mora danomice računati. A jer u posljednjemu, tj. šestom poglavlju Crkve žele naglasiti kako poruke ovoga dokumenta obvezuju i njih same, to se bitni sadržaj "Zajedničke riječi" dviju Crkava razrađuje zapravo u poglavljima 2-5. Strukturalno načelo ovih poglavlja - kako to, kao supotpisnici "Zajedničke riječi", u svom predgovoru naglašavaju predsjednik Njemačke biskupske konferencije dr. Karl Lehmann i predsjedavajući Savjeta Evangeličke crkve u Njemačkoj, dr. Klaus Engelhardt - jest "vidjeti - prosuditi - djelovati", tj. utvrditi činjenično stanje, to stanje vrednovati i, na temelju toga, onda djelovati. Motrište pak s kojega Crkve društveno-gospodarsko i socijalno stanje promatraju, norma na temelju koje ga vrednuju i sukladno tome onda djeluju, jest kršćansko poimanje čovjeka (92).

Gledajući, dakle, s tog motrišta, Katolička i Evangelička crkva u Njemačkoj zamjećuju kako se njihovom zemljom provlači duboki jaz: jaz između zaposlenih i nezaposlenih, sve veći jaz između siromašnih i bogatih, posebice pak jaz između njemačkog Istoka, tj. bivše DDR i Zapada (68 i 69). Cjelokupno stanje pogoršava i činjenica da solidarnost i pravda očividno nisu na cijeni, a egoizmu na individualnoj razini pridružuje se i onaj kolektivni, tj. nastojanje da se grupne interese pretpostavi općem dobru. Stoga Crkve naglašavaju kako se ovim svojim iskorakom nipošto ne kane same baviti politikom, već žele politiku tek učiniti mogućom (4). One, naime, drže svojom posebnom zadaćom omogućiti da se čuje i glas onih koje su postojeće gospodarske i političke računice ušutkale, a

to su: siromasi, hendikepirani, bespomoćni, budući naraštaji i nijema priroda (4).

U kriznim su vremenima gospodarska produktivnost i socijalna sigurnost uvijek stajale na suprotnim stranama barikade. Dinamički karakter slobodnoga tržišnog gospodarstva, koji je pedesetih i šesdesetih godina Njemačkoj donio velike koristi (tako da je čak morala uvoziti stranu radnu snagu!), sada, suvremenom globalizacijom tržišta, čini da se investicijski kapital seli izvan Njemačke, tj. tamo gdje su troškovi proizvodnje jeftiniji, što za posljedicu ima rastuću nezaposlenost u zemlji (86). U zemlju, doduše, pristiže kapital, ali on ne pridonosi socijalnom razvoju zemlje. Stoga ne čudi što se kod nekih opet pojavljuje alternativa: ili ekonomski rast ili socijalna sigurnost. Budući da tako isključivo postavljenu alternativu drže neprihvatljivom, Crkve predlažu strukturalnu i moralnu obnovu socijalnoga tržišta (12 i 13). No, kako tržišno gospodarstvo, po definiciji, nije vođeno logikom socijalne pravde nego profita, čini se da ništa ne zvuči u sebi tako kontradiktorno kao upravo sintagma "socijalno tržište". Pa ipak, jer već - i to s pravom - naveliko govorimo o "socijalnoj državi" (67) - što će reći o takvoj državi koja socijalne probleme stavlja među svoje najpreče zadaće - tako se s pravom govori i o "socijalnom tržištu", jer je i gospodarstvo socijalne države - tržišno gospodarstvo, što će reći da onda i socijalna država tu svoju socijalnu skrb mora ostvarivati tržišnom logikom. Uostalom, sustav socijalne sigurnosti je u SR Njemačkoj - koja je zemlja izrazito razvijenog slobodnog tržišta - zadnjih desetljeća već dobrim dijelom i ostvarivan, zbog čega Crkve drže da ga, kao cjelinu, ne treba ni dokidati ni iz temelja mijenjati, već jedino - reformirati, tj. mijenjati one njegove dijelove koji su se za budući društveni razvoj pokazali nenosivima (6 i 7). Kao neuralgične točke postojećeg sustava socijalne sigurnosti koje valja mijenjati, Crkve, primjerice, navode preveliku vezanost socijalne sigurnosti na zaradu i problem depopulacije SR Njemačke. Vezanošću, naime, socijalne sigurnosti gotovo isključivo na zaradu, tj. na prihod od osobnoga rada, na poseban su način ugrožene žene (58) - jer nemaju jednake mogućnosti za rad i zaradu kao muškarci! - i svi oni čiji rad jednostavno nije moguće na odgovarajući način izraziti kroz novčani ekvivalent; sve masovnija pojava obitelji bez djece daje ovima, u odnosu prema onima s brojnom djecom, neusporedivo veće izgleda za povećanje životnog standarda i kvalitete života, čime se među njima stvara nepremostiva razlika (70 i 71). Osim toga, problem depopulacije, po kojemu je SR Njemačka među vodećim zemljama u Europi, stavlja ovu zemlju pred problem pukoga biološkog preživljavanja. No sve kad se i ne bi mislilo u kategorijama nacionalnog preživljavanja, sama logika razvoja socijalne

sigurnosti - koja se bezuvjetno temelji na izdvajanju od prihoda tržišno aktivnog stanovništva - uči da se rapidnim smanjenjem novorođenih ubrzano smanjuje i to sutrašnje tržišno aktivno stanovništvo, što će reći da će vrlo brzo biti premalo onih koje će raditi i privređivati, a previše onih koje će, na temelju toga privređivanja, valjati uzdržavati. Stoga je prijeko potrebno postojeći sustav socijalne sigurnosti u SR Njemačkoj reformirati, kako bi odolio rečenim izazovima.

Najprečom zadaćom gospodarske i socijalne politike sljedećih godina u Njemačkoj, Crkve drže smanjenje nezaposlenosti, koja ugrožava cijelu zemlju, na poseban pak način njezin istočni dio. U "Zajedničkoj riječi" govori se o "katastrofalnom stanju na tržištu rada" (str. 25). U siječnju 1997., naime, na području ponovno ujedinjene Njemačke bilo je registrirano 4,6 milijuna nezaposlenih, dok ih je u zemljama EU krajem prosinca 1996. bilo registrirano oko 18,1 milijun (50). Unutar cjelokupne populacije pak, kao onaj segment koji je od trajne ili privremene nezaposlenosti gotovo kronično ugrožen, Crkve spominju ljude srednje dobi (dvije trećine onih koji su dugo bez posla jesu ljudi iznad 45 godina života!) i žene, posebice samohrane majke, te traže da se i njima omogući ne samo jednak pristup radu i zaradi nego da se radno mjesto i njima, kao i muškarcima, ustroji tako da bi jedni i drugi mogli odgovoriti i svojim obiteljskim obvezama (54). A kako ta poželjna nova radna mjesta Crkve ne očekuju od samog povećanja privrednog rasta (jer se pokazalo da to dvoje ne mora ići skupa), one predlažu da se postojeća podijele na način da bi na njima mogli raditi i zaraditi svi, odnosno da se dosadašnja mogućnost prekovremenog rada za samo neke promijeni u stvaranje novih radnih mjesta (21).

Iako puki egalitarizam spada u područje utopije, socijalna izjednačenost kao cilj i ideal ne bi smjela biti tretirana kao utopija; naprotiv, socijalna država upravo mora ići za tim da tu socijalnu izjednačenost što je moguće više doista i ostvari. No nju nije moguće postići na drugi način doli da se jači optereće u korist onih slabijih. Stoga Crkve predlažu da se u tu svrhu ne opterećuje samo prihod, nego cjelokupno vlasništvo, ako ono predstavlja kapital. Crkve izrijeком traže: "Ne samo siromaštvo nego i bogatstvo mora postati temom političke rasprave. Preraspodjela je za sada često preraspodjela manjka, jer je na drugoj strani obilje pošteno. Gospodarski razvoj i onako smjera sve većem prihodu od kapitala, a sve manjem od rada" (24).

Crkve u Njemačkoj ne ispuštaju iz vida ni ekološke probleme, naprotiv, zaključuju da je ekološka kriza postala svjetski problem (78). Kao ilustraciju navode: pretjerano iskorištavanje i uništavanje prirodnih izvora, zagađivanje zraka, vode i zemlje, uništavanje brojnih životinjskih i biljnih vrsta, opustošenje cijelih pokrajina,

enormno gomilanje otpada, posebice onog atomskog i sl. Kao akutan problem, koji se još uvijek ne uzima dovoljno ozbiljno, one navode oštećivanje ozonskog omotača i zagrijavanje atmosfere, čije su negativne posljedice za klimatsku ravnotežu zemaljskog globusa nesagledive. "Mnoga nastojanja oko poboljšanja ovakvog stanja doživljavaju neuspjeh zbog nacionalističkog egoizma i zbog kratkovidnosti određenih industrijskih grana", stoji u "Zajedničkoj riječi" (79). Stoga Crkve pozivaju na promjenu stila života, tj. kritiziraju onaj stil života koji je do svega ovoga i doveo, a tipičan je po tomu što stavlja znak jednakosti između "dobro živjeti" i "mnogo imati". Takvu logiku života, naime, one kritiziraju (32).

Kritika, kao i perspektive izlaza iz krize koje nude Crkve u Njemačkoj temelje se na etičkim i antropološkim pretpostavkama kršćanske vjere, koja je i do sada bila jedan od duhovnih temelja i europske kulture i gospodarsko-socijalnog ustroja koji je iz te kulture iznikao (91 i 92). Pozivajući se na biblijski prikaz stvaranja svijeta, i čovjeka na Božju sliku (Post 1), Crkve naglašavaju čovjekovo dostojanstvo i osobnost. Jednako tako preko starozavjetnih prikaza Kainova bratoubojstva i gradnje kule babilonske, Crkve ukazuju na fenomen grijeha i krivnje kao posljedicu ljudskog egoizma i ljudske umišljenosti. Iz toga stanja onda proizlazi strukturalna nepravda određene ljudske situacije (94). No, nasuprot tomu stoji oslobođenje od takvog stanja Kristovim križem i uskrsnućem, tj. poziv i prodor u novo stvorenje. "Budući da su ljudi *već oslobođeni* u Isusu Kristu, nije potrebno da oblikovanjem svoga života i svijeta oslobađaju sami sebe" (94). Ta činjenica, i ta vjera, oslobađaju čovjeka od potrebe da sebi silom stvara područje sigurnosti i ujedno ga usmjeruju na međusobno služenje. Kršćanska vjera, naime, živi od nade u novo stvorenje, u kojemu će svaka suza biti otrta i u kojem više neće biti ni tuge, ni jauka, ni boli (Otk 21,4).

Ova kršćanska egzistencija i poziv događaju se na individualnoj, ali ne i individualističkoj razini, tj. oni se ostvaruju unutar zajednice Božjeg naroda. Taj narod je nositelj iskustva Božjeg milosrđa, on o Božjem milosrđu propovijeda i slavi ga u svojim slavljima. Odatle dobiva snagu i pouzdanje. Jednako tako, ovaj Božji narod baštinik je i svijesti o Božjoj vjernosti. Riječ je, naime, o Bogu koji je poveo svoj narod iz egipatskog ropstva u slobodu, koji mu je dao svoje zapovijedi kao obrazac po kojemu će unaprijed živjeti svoj savez s Bogom. Te su zapovijedi usmjerenja i putokaz za život u ljudskom dostojanstvu, slobodi, pravdi i istini te, kao takvi, ne predstavljaju neki posebni biblijski ethos, već opće-ljudske uvide, potvrđene i povijesnim ikustvom odnosa između Boga i izabranog naroda. Iz tih temelja onda Biblija vrši proročku kritiku nepravednih društvenih stanja i okolnosti (Am 4,1; 5,7-15; 6,1-8; Iz 1,15-17; 10,1-4 itd.). Na tragu ovoga biblijskog ethosa,

kako je ocrtan u Starom i Novom savezu, otkriva i Crkva, kao novo zavjetni Božji narod, odrednice i za svoje vlastito oblikovanje života i za svoju socijalnu poruku. Jer, na tragu Isusa Krista, Crkva ne postoji zbog sebe same - pa se onda ne smije ni baviti samo sama sobom! - već je poslana svim ljudima i svim narodima (Mt 28,19). Iz svega ovoga proizlazi temeljna etička perspektiva kršćanstva čije su okosnice: *jedinstvo zapovijedi o ljubavi prema Bogu i bližnjemu* (Mk 12,28-31 par), *preferencijalna opcija za siromašne, slabe i hendikepirane, pravednost, solidarnost i supsidijarnost i ustrajnost* (103-125).

Ustrajavajući na ovakvim, kršćanskim antropološko-etičkim temeljima, Crkve u Njemačkoj se nadaju da oni mogu biti polazište i za jedan opći konsenzus o izgradnji društva koje ima izgleda i za budućnost i u budućnosti. Sadržaji pak, o kojima bi valjalo postići taj konsenzus, jesu: *ljudska prava, slobodarsko-socijalna demokracija, ekološko-socijalno tržišno gospodarstvo, ljudsko pravo na rad i novo shvaćanje rada, izgledi i oblici solidarnosti u novoj socijalnoj kulturi te međunarodna odgovornost* (126-161).

U svezi s *ljudskim pravima* Crkve sadržajno ne donose nešto više od onoga što je inače već sadržano u Povelji Ujedinjenih naroda iz 1948., ali one ta prava teološki potkrepljuju i ponovno artikuliraju stoga što ona treba da budu priznata i prihvaćena na cijelom svijetu, "od čega smo mi još jako daleko" (130). Što se pak *demokracije* tiče, Crkve je shvaćaju kao "oblik državne vlasti i društvene integracije u kojemu se socijalni konflikti ne rješavaju primjenom sile, već javnim oblikovanjem mišljenja i, na njemu temeljenim, javnim donošenjem odluka. Odrednica "socijalna" znači da sudjelovanje svih građana u životu države nije zajamčeno samo formalno pravnom državom, nego i materijalno socijalnom državom. A ono "slobodarska" znači da je demokracija uspješna i prihvatljiva i onda kad, zbog slobode svijetu, dopušta i neke relativne nejednakosti, pod uvjetom da to ne postane temelj političkog podjarmljivanja i iskorištavanja (137).

Tržišna privreda je nezaobilazni element građanskih sloboda i preduvjet inovativnog poduzetničkog djelovanja. No, nije svaka tržišna privreda ujedno i svjesno socijalno usmjeravana. Da bi to bila, Crkve u Njemačkoj nude, kao njezine konstruktivne elemente, sljedeće:

- osobnu odgovornost i poduzetničku inicijativu,
- tržište, kao učinkovito sredstvo za postizanje blagostanja na temelju djelatno zasluženog prihoda,
- socijalni okvir, koji, vodeći računa o načelima solidarnosti i supsidijarnosti, štiti pučanstvo od elementarnih životnih rizika i brine se za socijanu ujednačenost i jednakost šansi,

- porezni sustav, koji služi financiranju potrebne infrastrukture i državnih izdataka, porastu zaposlenja i socijalno pravednoj razdiobi prihoda,

- čuvanje stabilnosti nacionalne valute,

- poštivanje međunarodnih izazova i njihovo odgovorno oblikovanje,

- vezivanje socioekonomskog sustava uz regeneracijsku mogućnost ekosustava, i napokon

- solidarno ponašanje na temelju uvažavanja vrednota, povjerenja i lojalnosti (149).

Pravo na rad, kao jedno od ljudskih prava, "Zajednička riječ" Katoličke i Evangeličke crkve u Njemačkoj izvodi iz ljudskog dostojanstva (152). Čovjek je, naime, stvoren za djelatatan život, no ta djelatnost ne mora bezuvjetno biti rad za zaradu. Takvo poimanje rada, tj. rada za zaradu, kao jedino ispravno i pravo, nastupilo je tek s industrijalizacijom. No, povećanjem produktivnosti rada na temelju suvremenih tehničkih postignuća, a s njime i smanjenjem radnih mjesta, ono postaje upitno. Stoga društvo može biti humanije ako nađe načina za sigurno uzdržavanje i osobni razvoj građana i mimo klasičnog rada za zaradu. Pritom se misli na društvenu valorizaciju rada koji izlazi iz okvira "punog radnog vremena", tj. raznovrsnih društvenih aktivnosti i posebice obiteljskog rada kod kuće.

Društveni razvoj dijelom sa sobom već nosi, a dijelom tek postulira obnovljenu *socijalnu kulturu* koju treba da prate i novi oblici *solidarnosti*. Poznata je, naime, činjenica da je tijekom društvenog razvoja u novije vrijeme došlo i do nekih novih vrijednosnih usmjerenja (novo vrednovanje odnosa među spolovima, odnosa prema prirodnom okolišu i sl.). Ovim novim vrijednosnim naglascima vlastito je to da svi oni traže prošireno poimanje solidarnosti: budući da je postala globalna ugroženost, i solidarnost mora poprimiti globalne konture, što je posebna prilika za kršćanstvo čija antropologija zastupa univerzalnost ljudskog dostojanstva (158). U tom kontekstu onda valja podjednako vrednovati sporadično solidarno organiziranje na nekoj lokalnoj razini - bilo civilnoj, bilo crkvenoj - kao i ono na međunarodnoj. A osnove na kojima se solidarno okupljanje i djelovanje provodi, mogu biti doista različite, primjerice: nezaposlenost, politika, stranci i etničke manjine, marginalizirani, žensko pitanje i sl. Sve su to povodi i razlozi za nove oblike solidarnog nastupa i djelovanja, što Crkve u Njemačkoj ovim dokumentom i potiču (159).

Među osnovne točke, o kojima buduće društvo treba postići temeljni konsenzus, spada napokon i prihvaćanje *međunarodne odgovornosti*. Ponovnim ujedinjenjem Njemačke njezin je utjecaj na

međunarodna zbivanja bez sumnje porastao, a time i njezina međunarodna odgovornost. Tu svoju odgovornost, prema "Zajedničkoj riječi" Katoličke i Evangeličke crkve u Njemačkoj, Njemačka mora dokazivati takvom konkretnom politikom koja će braniti pravo i mogućnost razvoja siromašnih zemalja, odstranjivati masovno siromaštvo, humanizirati migracijsku politiku, poboljšavati međunarodnu zaštitu prirodnog okoliša, približavati socijalno-politički standard i odgovorno oblikovati međunarodno tržište kapitala (165).

Na temelju ovakvih antropološko-etičkih polazišta i konsenzusa o poželjnom budućem društvu - sukladno načelu "vidjeti-prosuditi-djelovati" - postavlja se onda i pitanje konkretnih društvenih promjena. Dakako da Crkve ne kane propisivati u tom pogledu nikakve detalje, ali žele i pokazati da rješenja postoje i poticati na djelovanje da se do njih dođe (166). U tom smislu Crkve predlažu da socijalna država reformira svoju politiku na području: rentâ, socijalne pomoći, bolesničkog osiguranja, osiguranja nezaposlenih, izjednačenog materijalnog opterećenja obitelji i sl. (179). One tvrde da nije skupa socijalna država, nego da je skupa masovna nezaposlenost (190), zbog čega zagovaraju "rad umjesto socijalne pomoći" (174). Sukladno tome Crkve stavljaju poseban naglasak na novu obiteljsku politiku, posebice u odnosu prema obitelji s brojnom djecom, koja je u socijalnom pogledu do sada bila diskriminirana. Crkve vjeruju da ima načina i prema njima biti socijalno pravedan, te u tom smislu predlažu i neke konkretne mjere: počevši od reforme fiskalne politike pa sve do otvaranja stalnih radnih mjesta s ograničenim radnim vremenom i sl. Dakako da sve te mjere pretpostavljaju drukčiji odnos prema filozofiji života temeljenoj na bogaćenju, tj. sve to zahtijeva smisao za skromniju potrošnju i za osobnu i zajedničku štednju.

Crkve se na kraju iskreno okreću i svojoj vlastitoj praksi, priznajući kako za njih ne bi bilo dopustivo tematizirati političku, gospodarsku i socijalnu praksu u društvu, a da pritom same ne prakticiraju ono što zastupaju. Jer "Crkve su gospodarski aktivne kao poslodavci, posjednici novčanog i zemljišnog kapitala, vlasnici kuća i raznih pogona" (244). Kad cjelokupno društvo pozivaju na umjerenost i štednju, onda one prve moraju pokazati kako se to radi i konkretno dokazati da je takvo što moguće. Kao poslodavci, naime, Crkve moraju preispitati svoj odnos prema svojim radnicima i namještenicima, posebice kad je riječ o jednakom odnosu prema zaposlenim muškarcima i ženama. Moraju preispitati svoju vlastitu politiku zapošljavanja i otpuštanja s posla i sl. (245). Pred Crkve kao vlasnice kapitala postavlja se pitanje: kako se one ponašaju u toj ulozi, gdje i kako taj kapital investiraju i kojom se logikom pritom vode? (246). Prilikom gradnje vlastitih objekata,

posebice župnih stanova i sl., Crkve bi, primjerice, morale voditi računa o jednostavnosti i skromnosti, a prilikom obrađivanja zemljišnih površina u crkvenom vlasništvu morale bi poštivati pravila ekološkog ponašanja koju one i ovim dokumentom očekuju i zahtijevaju ne samo od cjelokupnog društva u Njemačkoj nego od svijeta u cjelini (247). Tako Crkve budućnost u solidarnosti i pravdi ne samo teoretski razrađuju i zastupaju nego i konkretnom praksom izgrađuju i ostvaruju.

CHURCHES FOR FUTURE IN SOLIDARRITY AND JUSTICE

Summary

The author, in the text, interprets social document which under the title *Für eine Zukunft in Solidarität und Gerechtigkeit*, 1997 year were published by both Catholic and Evangelical Churches in Germany. Though that Churches have in their mind, in the first place their justification sphere, however, as for internationalization of the contemporary market economy so also for great role which for that does Germany, content of this document has global importance.

In quest of assumptions of one general consensus about building of the future society, Churches seek, in the first place, ethical assumption of a such consensus, that is, such ethical base which would be, as starting point, acceptable for everybody. That ethical assumption they find in Biblical commandment about love for God and neighbour (Mk 12:28,31 parallel), for which they believe it could be accepted by averyone, since do not represent none of the exclusive specific quality of Christianity, but expresses general ethic good. At that then, as ethic starting point, would go also: preferential option for the poor and handicaps, justice, solidarity, subsidiary and persistency (103-125).

On the basis of those ethical assumptions, according persuasion of the Catholic and Evangelical Churches in Germany, could be possible to achieve consensus about those values which should characterize the future society, and they are: *human rights, freedom-loving-social democracy, ecological-social market economy, human right to work and a new understanding of work, aspects and forms of solidarity in a new social culture and international responsibility* (126-161).